

ODTÜ Stratejik Plan taslağı hakkında Uygulamalı Matematik Enstitüsünün görüşleri

Üniversite Stratejik Planlama Komisyonu “ODTÜ Stratejik Planı 2005-2010”un içeriğini oluşturacak “Stratejik Program” önerilerini 16 Şubat 2005 tarihinde ilan etmiş ve tartışmaya açmıştır. Bir kurumun gelişmesinde geniş bir katılımı hazırlanmış periodik yol haritalarının önemi açıktır. Üniversitemizin önümüzdeki beş sene süresince hedef ve stratejilerini ortaya koyacak bu dokümanın hazırlanmasındaki çalışmalarını nedeniyle komisyon üyelerine, Uygulamalı Matematik Enstitüsü olarak, şükranlarımızı sunmak isteriz. Aşağıda bu taslağın 1 nolu Stratejik Programı üzerindeki düşünce ve görüşlerimizi bulacaksınız.

Bilindiği ve belgelendiği üzere, üniversitemizin büyük bir bölümü, disiplinler arası araştırma ve eğitim olgusunu öncelikler listesinde en başlara koymakta ve bu yöndeki şimdiye kadar ki faaliyetlerin yeterli olmadığı görüşünü taşımaktadır. Bu çerçevede hazırlanan “Araştırma ve Eğitimde Disiplinler Arası Sinerji Yaratılması” başlıklı stratejik program, ODTÜ’nün araştırma ve eğitim faaliyetlerinde disiplinler arası etkileşimi arttırmaya yönelik öneriler içermektedir. Dünya akademik çevrelerinde de üzerinde yoğun çalışmalar yapılan bu olgunun, yeni düşünceler ve yeni davranış biçimleri isteyen bir uğraş olduğu üzerinde herkes hemfikirdir. Oysa taslakta yer alan gerek genel stratejiler gerekse amaçlara yönelik stratejiler kanımızca dar ve yaratıcılıktan uzak olup, özünde disiplinler arası araştırma ve eğitimi katı disiplinler bir örgütlenmenin içine yapay bir biçimde monte edilmesini hedeflemektedir. Bunun sonucu olarak en fazla strateji önerisi Amaç 2’de yer almakta ve öğrencilerin değişik bölümlerden lisans düzeyinde ders alabilmesi konusunda yoğunlaşmaktadır. Oysa bu yapısal bakış açısı gerek ODTÜ Stratejik Planlama Araştırma Görev Grubu ön raporu (Temmuz 2004) gerekse ODTÜ Gelişim Hedef ve Stratejileri (2000-2005) taslağında (özellikle ODTÜ’nün Genel İlkeleri No 3) ve geçen beş yıllık sürede hazırlanan bazı raporlarda (örneğin ODTÜ’de AR-GE ve Merkezler, B. Aksit et al. 2002) ortaya konan yaklaşımlardan farklıdır.

Taslakta izlenmesi önerilen genel stratejilerden ilki, strateji olmaktan çok her akademik birimin web sayfalarından ve çeşitli listelerden seminer duyurularını yayınladığı vs. göz önüne alındığında zaten olmakta olanın devamının tavsiyesi niteliğindedir.

İkinci ve üçüncü genel stratejilerin içindeki destekler, disiplinler arası sinerji yaratmaktan çok, bir ihtimal üniversitemizin yayınlarını arttırmak yönünde etki yapabilir diye düşünüyoruz, hele disiplinler arası araştırma çıktılarına, doçentlik alanı farklı yayınların da dahil edildiği göz önüne alındığında.

Genel strateji 4, ODTÜ'nün araştırma potansiyeli, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler ve toplumun gereksinimleri göz önüne alınarak, disiplinler arası araştırma faaliyetlerini örgütlemek, yeni araştırma grup ve birimlerinin oluşturulması yönünde değerlendirme ve öneriler geliştirmek, disiplinler arası araştırma merkezlerini değerlendirerek verilecek desteğin düzeyi veya kesilmesi hakkında öneri geliştirmek gibi faaliyetleri yürütecek bir komisyonun oluşturulmasını öngörmektedir. Böylesi görevler üstlenecek bir komisyonun gerek üye sayısı, gerekse üyelerinden beklenecek nitelikler göz önüne alındığında oluşturulmasının çok zor hatta imkansız olduğu görülecektir. Akademik dünyaya yabancı olduğunu düşündüğümüz böylesi bir komisyonun, bir şekilde oluşturulsa bile, araştırma ve eğitimde disiplinler arası sinerji yaratma yönünde nasıl pozitif bir rol üsleneceği pek açık değildir. Tabii ki akademik birimlerin araştırma faaliyetlerinde hedef belirlemeleri ve bunların da değerlendirmesi gerekmektedir. Üniversitemizi de içinde görmek istediğimiz belli bir düzeydeki akademik kurumlar sınıfında yaygın olarak kullanılan değerlendirme mekanizması dış değerlendirme (external review) sürecidir. Üniversitemizin bu uygulamaya hemen başlaması gerektiğini düşünüyoruz. Komisyona atfedilen görevlerin yerine getirilmesi yönünde, bir yandan yeni disiplinler arası oluşum (merkez, EABD) başvurularını yöreklendirme, bunlara yol gösterme ve bu başvuruları ulusal/uluslararası konunun uzmanı hakemlere gönderip, gelen raporlar ışığında öneriler geliştirme, öte yandan da faaliyetleri devam eden disiplinler arası EABD için dış değerlendirme süreçlerini organize etme ve bu süreçlerin sonuçları ışığında öneriler geliştirme işlerini araştırmadan sorumlu bir rektör yardımcısı ve ona bağlı kurulacak bir destek ofisine bırakılmasının daha uygun olacağı düşüncesindeyiz.

Amaç 2 ile bağlantılı strateji 2.4 çok yerinde bir öneridir ve kanımızca çift anadal, yandal gibi enstrümanlarla birlikte geleceğin disiplinler arası araştırmacıların yetişmesinde önemli bir rol üstlenecektir.

Akademik dünyada, büyük bir hızla gelişen disiplinler arası araştırmaların ve yapılanmaların bir moda veya bir süs olmadığı, özellikle genç bilim insanlarının önünü çektiği kalıcı bir eğilim olduğu görüşü hakimdir. Üniversite-Sanayi-Toplum işbirliğinin gelişimi sürecinde

modern toplumun problemlerinin çözümlerinde mono disiplinler bir örgütlenmenin yeterli kalamaması ile yeni bilgiler peşindeki bilim adamlarının entellektüel çabaları bu değişimin ana unsurlarıdır, kanımızca . Bu eğilim üniversitemize pek de yabancı değildir. Uzun yıllar önce kurulmuş bir Enformatik Enstitüsü , birçok araştırma merkezi ve kısa bir süre önce faaliyete geçen Uygulamalı Matematik Enstitüsü üniversitemizde disiplinler arası araştırmaların platformlarını oluşturma çabası içindedirler. Bu süreçte birçok yeni düşünce ve enstrüman ortaya çıkmış, bunlar uygulamaya konmuş ve sonuçları/karşılaşılan problemler faaliyet raporlarıyla/sunumlarla üniversitemiz kamuoyuna kısmen yansıtılmıştır. Bu gözlemler Araştırma Görev Alt grubunun raporunda yer almasına karşın USPK'nın taslağına yansımadağı görülmektedir. Örneğin bu deneyimler, öğretim üyelerinin belli süreler için üniversiteye verdikleri zamanı, değişik birimlere paylaştırabilmelerine olanak veren etkin bir bağlantılılık (affiliation) mekanizmasının üniversitemizde kurulmasını, disiplinler arası araştırmaların gelişmesi açısından elzem kılmaktadır. Bağlantılılık mekanizması bir yandan disiplinler arası eğitim ve araştırmanın inter disiplinler kalmasını sağlaması, öte yandan da bağlantılı öğretim üyelerinin kadrosunun bulunduğu mono disiplinler birimdeki araştırma iklimine yeni fikirler/problemler getirerek katkıda bulunması açısından da çok önemlidir kanımızca. Mono disiplinler birimlerin lisansüstü eğitimlerinde bağlantılı öğretim üyelerinin disiplinler arası programlar kapsamında verdikleri dersleri kendi öğrencilerine aldırarak eğitimlerini zenginleştirebilecekleri de göz önüne alınırsa, her iki tarafın da bağlantılılık mekanizmasından yararlanabileceği düşünülebilir. Tabii ki bu mekanizma nihayi olarak birimlerin uzlaşması yoluyla hayata geçmelidir. Uzlaşmaya dayalı bir bağlantılılık mekanizmasının üniversitemiz genelinde başarı ile uygulanabileceğine dair ipuçlarını içeren bazı örnekler vardır.

Disiplinler arası araştırma ve eğitimin desteklenmesinin sihirli bir formülünün olamayacağı açıktır. Ancak her şeyden önce disiplinler arası araştırma öğretim üyesi bazlıdır ve bu tür fikirlere yatkın insanların zamanlarını ayırarak bir arada olabilecekleri platformlara/yaşam alanlarına ihtiyaçları vardır.

Saygılarımızla

Enstitü Kurulu Adına

Aydın Aytuna